

תדפיס

זוה דבר השמיטה

המערכה על כבודה של
שבת הארץ
שנת השמיטה - ה' תשס"ח

בעזר קונה שמים וארץ
יו"ל ע"י חבר אברכים
קיץ שנת השמיטה ה' תשס"ח

בעזר ה' יתברך החונן לאדם דעת

תדפיס זה המוגש לפני תלמידי החכמים ובני התורה, וכל קהל היראים החרדים לדבר ה' ותורתו יוצא לאור בחודשים האחרונים של שנת השמיטה – ה' תשס"ח. [ויש בזה השלכה מעשית גם לתחילת השנה הבעל"ט עד חנוכה דשנת תשס"ט, וכן יש דברים שהם מ'נורע' שמהוים חשש עד אחר פסח תשס"ט].

גדול תלמוד שמביא לידי מעשה – לימדונו חכמינו ז"ל. ולכן הדרך לחזק את ההידור והכשרות האמיתית היא על ידי הנחלת המידע ההלכתי והעובדתי לציבור הרחב.

במסגרת קצרה זו לא נבא לפרט את מכלול הבעיות שיש היום בתצרוכת הירקות של הציבור החרדי, ואין זה מיכולת הקפו המצומצם של קונטרס זה.

בחודשים האחרונים י"ל המהדורה הרביעית [בכריכה קשה] של ספר "תש-סח" [להלן: הספר] על ידי ת"ח חשוב שליט"א שעסק בנושא זמן ארוך תוך יגיעה רבה בצד ההלכתי מסוגיות הגמ' ועד כל הפוסקים בדורות האחרונים, ויגע ועמל וקיבץ בעמל רב לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא למעשה ומצא כדי מדתו, יחד עם בירור הצדדים הטכניים של המציאות לפרטיה, עם התנאים העובדתיים להפעלת הפתרונות האפשריים לאיסורי 'ספיחין', 'שמור', 'נעבד' ו'נזרע' הכרוך בתוצרת הארץ שאינה לאכילה כדין תורתנו הק', עם עוד חששות נוספים. (את הספר ניתן להשיג בטל: 03-5782908)

תדפיס זה מטרתו לשמש כראשי פרקים בלבד לדוגמאות של תקלות ובעיות שיש בתצרוכת החרדית בשנת השמיטה הלזו – שבת הארץ ה' תשס"ח, עם ניסוח מעובד יותר וקל להבנה גם עבור מי שאינו מתמצא בכל המושגים ההלכתיים. סיכום כולל לכל החששות – בתקציר שבסוף קונטרס זה.

בספר המקורי נעשו בירורים מקיפים ויסודיים בתחומים רבים מנושא יסודי זה, והובהרו בו נימוקים מכריעים כבדי משקל יחד עם נתונים מלווים במסמכים, המובילים למסקנה ברורה כי בנוגע לתצרוכת החקלאית של הירקות, המסלול היחיד שאפשר לקרותו 'כשר ומהודר באמת' בשנת השמיטה אינו אלא ביבוא ירקות מחו"ל.

בני תורה ועמליה ומשפחות היראים והחרדים לדבר ה', שמזונם בכל השנים מושתת על האוכל הכשר באמת ללא פקפוק אין מן הראוי שיסתמכו על הקולות הרבות בהם משתמשים להתיר שימוש בירקות נכרים בזמנינו, ובירקות מחממות – מצע מנותק. אין זה סוד שגדולי התורה וההלכה משתמשים בביתם רק בירקות מחו"ל. מסגרת זו באה להבהיר כי אין מדובר בחומרא בעלמא, אלא בחששות אמיתיים, וכמו גם תועלת עצומה לכל המערכה על קדושת השמיטה בארץ הקודש שכידוע מדברי גדולי הדורות יש בזה חיזוק לכל יסודות התורה.

גדולי התורה ופוסקי הדור שליט"א יצאו בכרוז מיוחד עוד קודם שנת השמיטה [כסלו תשס"ז] הקורא בלשון נרגשת להשתדל מאד בדבר פתרון זה.

מלשון קריאת גדולי התורה שליט"א:

ושבתה הארץ שבת לה'

באנו בזה לעורר על דבר השמיטה הבעל"ט אשר ידוע שכל קיום ישיבתינו בארץ תלוי בזה. וכמה מסרו נפשם גדולי הדור לקיים את דבר השמיטה בכל פרטיה ודקדוקיה.

והנה מחמת צוק העתים קשה מאד לעשות השגחה ושמירה מעולה בשדות נכרים. וכמו כן לעשות הסכמים עם הנכרים שיעבדו בשדותיהם בשביעית – יש בזה איסור או משום אמירה לנכרי או משום איסור שביתת

הארץ [כמ"ש בשו"ת שבט הלוי חלק י' סימן ו'], ובענין החממות כבר כתבנו במקו"א שאין לסמוך על זה. והרי זה עוקר את מצות השמיטה.

אשר על כן מצוה גדולה על כל הרבנים החשובים העוסקים במלאכת הקודש להמציא לקהל היראים והחרדים לדבר ה' מאכלים כשרים בתכלית ההידור – לעשות מאמצים להביא ירקות מחו"ל, אשר כפי הנשמע דבר זה בגדר האפשרי.

ובזכות שמירת שמיטה כהלכתה נזכה במהרה לגאולת ישראל ולביאת משיח צדקנו בב"א.

וע"ז באו על החתום רבותינו גדוה"ת הגאונים הגדולים:

הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א, הגאון רבי ש"י נסים קרליין שליט"א, הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שליט"א, הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, הגאון רבי בנימין יהושע זילבר שליט"א, הגאון רבי חיים פנחס שיינברג שליט"א, הגאון רבי יחזקאל ראטה שליט"א, הגאון רבי מענדיל אטיק שליט"א, הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א, הגאון רבי שלום כהן שליט"א, הגאון רבי שמעון בעדני שליט"א.

כפי נוסח קריאת גדוה"ת יש להתאמץ ולהשתדל עבור פתרון אשר יספק מזון כשר באמת ומהודר בתכלית לכלל הציבור החרדים לדבר ה' ובפרט בני תורה ואנשים יראים חרדים לדבר ה' ומצוותיו המקפידים במסירות רבה על הנכנס לפיהם.

לצערנו זה היה כקול קורא במדבר' אשר לא מצא את ההד הראוי לו, מפאת חוסר אמצעי הפרסום והמשאבים.

כל העיסוק בנושא נעשה ע"י צוות קטן של אנשים שאין להם כל נגיעה ממונית או אינטרס או רווח כלשהו. ההיפך הגמור: אברכים אלו השקיעו מדמם, מאונם ומתמצית כוחותיהם במסירות נפש בכדי להביא ולהגדיל התועלת המקווה לקדש שם שמים באמת. אין לתאר במילים עלי דפוס כמה דם ויזע הושקעו שלא ע"מ לקבל כל תגמול – ע"י מספר אנשים שתורת ה' וכבוד מצוותיה יקרו בעיניהם. צער רב ועוגמת נפש היתה מנת חלקם במידה גדושה.

מול קומץ אברכים דל משאבים וחדור שליחות קדושה – הופעל מסע השתקה בכדי להרדים את הציבור שאינו מעורה בפרטים, ולהציג את אותם ת"ח אשר עוררו את הציבור כאנשים 'מחמירים' ו'קיצונים' ש'כל מטרתם לחולל מהומות ולעורר בעיות'. כסף רב ירד לטמיון למגינת לבם של הני ת"ח, כתוצאה ממעשים אשר לא יעשו שהופעלו כנגד יוזמותיהם הברוכות.

אין ספק כי לאחר עיון בתדפיס זה ולימודו, יקבלו הדברים פנים אמיתיות והוגנות והגישה תשתנה מקצה אל קצה, בעה"י.

מה מפליא הדבר שבעוד שבשנים האחרונות נעשה היבוא לדבר פשוט יותר וקל יותר לאין ערוך מאשר בשמיטות הקודמות, וזאת ע"י שיפור הטכני של המסחר, התקשורת והתובלה הבין ארצית, ולעומת זאת הפיקוח על תוצרת נכרית נעשה והולך יותר בעייתי מזמן לזמן, מחדשים קולות והיתרים ומסתמכים יותר ויותר על שיקולים שאין בנימוקיהם כדי להכריע את הטענות הקשות המערערות את קלות ההיתרים השונים, טענות שנתבארו בארוכה ובטוב טעם לאורך הספר, ואין מעדיפים יבול חו"ל נקי מכל חשש.

נציין את לשונו המיוחדת והנקייה של הספר, שלמרות היותו עוסק בנושא כאוב ביותר אשר רבו בו הפרצות, משתמש בסגנון מכובד לגבי כל הנוגעים בדבר. מכיון שאין כאן שום כוונה להתריס או להתנגח ח"ו, אלא אך ורק לחזק את בדק-ביתה של שבת הארץ ולהרים את קרנה המושפל עד עפר.

הצורך בתדפיס זה הורגש לאחר שנוכחנו לדעת שגם רבים מן היראים קשה להם להכניס עיונם לעומק המושגים ופירוט השיקולים אשר מובנים למי שדרך ויגע בשבילים אלו. מה עוד שהספר יצא בחיפזון מה ובקוצר זמן ולא נערך בעיצובו כיאה וכיאות לנושא יסודי זה שכל חיי הנפש של מזון הכשרות לציבור יראי ה' תלוי בו. ומשום כך נעשה יותר קשה להכנס לכל משעוליו. והגם שכבר מעיון בלתי-מעמיק ניתן ללמוד רבות על החששות הקשות המלווים את התוצרת הנכרית וחממות מצע-מנותק בשמיטה זו, מ"מ קשה היא הגישה למלא היקפו של הנושא ישירות מתוך הספר למי שלא מונח ומתמצא בהני שמעתתי.

ולכן נערכנו להדפיס מאמר קצר זה, שכאמור אינו אלא כראשי פרקים בלבד, ע"מ לעורר ולהתריע, לבקש ולדרוש מכל מי שנפשות בני ביתו יקרות לו, וחשיבות הכשרות האמיתית של המזון הנכנס לביתו מוצאת מקום בנפשו, לעיין בדברים ביסודיות ולהיווכח בנכונות הטעונונים הברורים והמוצקים שצריכים לעמוד בראש מעיינותיהם של המופקדים על סיפוק צרכי מזונם של החרדים לדבר ה'. ומי שלא נוכח בעזרה זו מן הראוי שיתאמץ בכוחותיו הוא לקדש שם שמים ולהתארגן לבדו או עם אנשים נוספים לבא לעזרת ה' בגיבורים לאלו העוסקים במלאכת הקודש של חיזוק גדריה והלכותיה של שנת השביעית – היסוד לקיומו של ישוב היהודים בארץ ישראל, ועמוד התווך של כל יסודות האמונה הצרופה של תורתנו הקדושה ויסוד הבטחון בהשי"ת.

וראה גם ראה במכתבים ובקריאות הרבות מגדולי הדורות המבקשים ומתחננים ועומדים במסירות על שמירת השביעית כהלכתה וכהידורה. הכרוזים והמכתבים בגוף הספר [עמ' צ"ח והלאה].

יש להדגיש כי תורתנו הקדושה לאור דברי חז"ל ורבותינו ראשונים ואחרונים ראו את הציבור כולו בכלליותו אחראי להכרזת שבת הארץ באדמת הארץ הקדושה. ולכן אין זה רק שאלה של כשרות המזון הנכנס לפינו ולפי צאצאינו [שזה דורש בפני עצמו את גילוי מלא האחריות], אלא גם שאלה חמורה ביותר של שמירת השמיטה בארצנו הקדושה כולה. אם הציבור דורש יבוא ירקות מחו"ל יש לדבר השפעה מרחיקת לכת וגדולה ביותר על כל שמירת השמיטה בארה"ק. ראה פרטים על כך בספר בחלק א' פרק ב'. מה נוראה היא האחריות המוטלת על כל אחד מאתנו !

מקוים אנו ומייחלים שיהיו הדברים מבוארים כל צרכם וימלאו תכליתם בס"ד להביא את הלומדים במאמר זה לגלות רגישות ואכפתיות להידור הירקות וכשרותם, ועיי"כ גם הגופים הממונים וגם העוסקים בדבר מצוה יקבלו את התמיכה והסיוע הראוי מן הציבור אשר למענו מוסרים אלו הת"ח שליט"א את מיטב כוחותיהם.

ולמזהירים ולנוהרים ינעם ועליהם תבוא ברכת כל טוב סלה.

ברוכים יהיו מפי עליון כל המסייעים, העושים והמעשים לכבודה של שבת הארץ ותפארתה. ויה"ר שעל ידי מסירות זו ובזכות המאמצים של כלל הציבור היראים נזכה לגילוי רחמים וחסד מאת אבינו שבשמים אשר לו הארץ ומלואה ועיניו פקוחות בהשגחה תמידית וניסיית על יושבי הארץ הקדושה לגאלנו במהרה בישועת רחמים ורצון.

דברי רבינו הרמב"ן בספרו

'שער הגמול'

בענין 'יסורים של אהבה'

[עמוד מ' בהוצאת ר"ד סופר]

כתב רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל:

[ולמה נקראו 'יסורים של אהבה, והלא] ... יסורים שפירשנו
'יסורים של עונשים' הן, על מיעוט עברות שעשה,
כגון שהן באין על שגגת מעשה ועל העלם דבר.
כיצד, הרי שאכל חלב בשוגג - נקרא 'חוטא',
שכן קראתו התורה בכל מקום.

ומהו חטאו? שלא נזהר בעצמו ולא היה חרד וירא על
דברי המקום ברוך הוא, שלא יאכל ולא יעשה דבר עד
שיבדוק יפה יפה, ויתגלה לו הדבר שהוא מותר וראוי לו
לפי גזרותיו של הקדוש ברוך הוא. ועל הדרך הזו הוא
טעם השגגה בכל התורה.

ועוד, שכל דבר האסור מלכלך הנפש ומטמא אותה.
דכתיב: 'ונטמאתם במ'. לפיכך נקרא השוגג 'חוטא'.

אף על פי כן, אין השוגג ראוי להיענש על
שגגתו בגיהנום ובאר שחת, אלא שהוא צריך מירוק
מאותו עוון ולהתקדש ולהיטהר ממנו, כדי שיהא ראוי
למעלה ההוגנת למעשיו הטובים בעולם הבא.

לפיכך חס הקדוש ברוך הוא על עמו ועל חסידיו
ונתן להם הקרבנות להתכפר בהן השגגות. וכשאין בית
המקדש קיים משלח עליהם יסורין למרק מהן אותן שגגות
ולהתכפר ביסורין, כדי להיותם נקיים לעולם הבא.

כשם שהקרבנות אהבה וחמלה על ישראל, ולקרבת
תחת כנפי השכינה, שנאמר ונועדתי כו' ושכנתי בתוך
בני ישראל כו', כך יסורין הללו אהבה וחמלה על האדם.

אבל מכל מקום אפילו יסורין אלו לכפרה ולמרוק
הן באים. עיי"ש.

לשון מרן ה'חזון איש' [בסוף 'סדר השביעית']:

החנוונים שומרי תורה צריכים לדעת כי בשנת השביעית אי אפשר להם לנהל עסקיהם במסחר הפירות והירקות, וצריכים לבקש פרנסתם ממקום אחר, וכבר הזהירו חז"ל על אבקה של שביעית.

ואם אפשר להם להמציא פירות וירקות מחוץ לארץ – יזכו לעצמם, ויזכו את הרבים, ושכרם כפול מן השמים!

בדיבור זה קורא החזון איש זצ"ל לחנוונים סוחרי התוצרת החקלאית לדעת מראש עובדה זאת שבשנה השביעית – שנת השמיטה לא מן הפירות והירקות תהיה פרנסתם. השלמה זו תביאם שלא לפרוץ גדרות תוך חיפוש היתרים בלתי פוסק, היתרים שלא עומדים במבחן ההלכה, במבחן הכשרות האמיתית.

לעומת זאת, מרן ז"ל מעודדם לחפש פתרונות מסחרם ע"י יבוא פירות וירקות מחו"ל, אשר עסק זה סימן ברכה רבה בו, כי מונע הוא מכשולות ומזכה את הרבים בזהירות הראויה בכל מצוות השביעית.

מרן החזון"א מציע הבטחתו: 'ושכרם כפול מן השמים'. כי ברכה רבה בפתרון נקי ויעיל זה.

מתוך עדות הגאון הרידב"ז זצ"ל בהקדמתו לספר 'בית רידב"ז':

... וכתב [הגאון רבי אליהו גוטמאכר זצ"ל] במכתבו שברור לו אם ישבו כעת ישראל על אדמתם ... וישמרו את השמיטה כדת התורה, ויתקנו בזה העון שחטאו אבותינו בהיותם על אדמתם שהרי זהו הסיבה ראשונה לגלות ישראל מארצו, ככתוב מפורש בתורה בתיקון העון הזה, עי"ז יבוא ברור משיח צדקנו. ואך הס"מ יעשה כל ההשתדלות לבלבל זה הדבר העומד ברומו של עולם!

ומביא הא דכתב המהר"מ אלשיך הק' זי"ע ובעל העקידה ז"ל על הפסוק: "וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור, והארץ אזכור", למה כפל ב' פעמים 'אזכור'?

כי הארץ צועקת לפני הקב"ה על שבניה חיללו שנת השבתון ושבתה הארץ שבת לד'. והנה אנחנו בוכים וצועקים לפני הקב"ה: "אבינו שבשמים זה קרוב כמעט לב' אלפים שנה מהחורבן. - 'זכור לנו ברית אבות', ואין אנחנו נענים. ומדוע? זה הוא מפני שהארץ ג"כ צועקת לפני הקב"ה מה שעשו לה בניה בחללם את השבת קודש שלה הוא השמיטה.

ועי"ז אמרה התורה 'וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור', כלומר אתם צועקים 'זכור לנו ברית אבות', בודאי זוכר אני את בריתי איתם, אבל גם "והארץ אזכור", גם הארץ צועקת 'זכור מה שעשו לי בניך'.

אחינו בני ישראל!

שימו לבבם לדברים האלו היוצאים מפי גאון קדוש זי"ע שהיה בדורנו וידע היטב מצבינו בזה"ז.

וזה לכם לדעת אשר אחר החילול השמיטה הראשונה בשנת תרמ"ט שלח הקב"ה בשנה שלאחריה חגב וארבה ויאכל את כל תבואת הארץ ויצאו כולם נקיים. ובשנת תרנ"ז אחר חילול השמיטה של שנת תרנ"ו שלח הקב"ה מן השמים משלחת עכברים חמרים וישחיתו כל התבואות. ואחר שנת תרס"ג שלח הקב"ה חולי רע ר"ל. וגם דבר גדול על בקר וצאן ונתרוששו כל היהודים בהמושבות. (וכאשר אמרו חז"ל עה"פ 'הן כל אלה יפעל וגו' פעמים שלש עם גבר', פעם ראשונה שניה שלישית מוחלין לו, רביעית אין מוחלין לו), לאחר החילול השמיטה הרביעית של שנת תר"ע נתדלדלו ישראל באופן שרוב הגרנות נשרפו באש סיבה גלויה מן השמים! והרבה לא הוציאו יותר מן הזריעה, והיה דבר גדול על המקנה באופן נורא מאד מאד. ובשנת השביעית גופה נתחדשו גזירות על ישראל והדלות מצד השני עד שיצאו שליש יהודים מן הארץ. ומי יודע עוד כמה היו עומדים לצאת אם היה להם על הוצאות הדרך. גם בשבוע הזה יצאו חמשה אכרים מסמוך לפה וינתשו את אדמתם וילכו ויתפזרו לכל רוח. עד שהגוים הערבים אומרים שמיום שנכנסו ישראל לארץ נשתלחה מאירה והארץ פסקה ליתן יבולה.

אוי לאזנים שכך שומעות!

הערה: מי שבודק ובוחר את תולדות הישוב היהודי כאן בא"י בששים שנה האחרונות יווכח לראות כי כמעט כל הצרות הגדולות והפורעניות הקשות היו כולן בשנות השמיטה או במוציאהן, ירחם ה'.

מפתח לספר תש-סח

• הקדמה

חלק א

ירקות משדות נכרים

- פרק א - איסור 'משומר', 'נעבד', 'נזרע', 'ספיחין', ו'שותפות ישראל'
- פרק ב - איסור 'מכשיל בעבירה' ו'מסייע ידי עוברי עבירה'
- פרק ג - איסור 'אמירה לנכרי'
- פרק ד - הנאה ממעשה הגוי
- פרק ה - לצאת כל השיטות בהבאת ירקות מחו"ל
- פרק ו - ירקות של היתר שאין בהם קדושת שביעית
- פרק ז - ירקות של היתר שיש בהן קדושת שביעית, ע"י אוצר בי"ד

חלק ב

ירקות מחממות

- פרק א - זריעה ונטיעה בבית
- פרק ב - זריעה ונטיעה בעליה
- פרק ג - זריעה ונטיעה בעציץ שאינו נקוב

חלק ג -

אוצר בית דין – [מעלות הענין ואופני קיומו].

חלק ד -

דבר השמיטה

- הערות נוספות לדבר השמיטה
- הקדמת הרידב"ז לס' בית רידב"ז, ומכתב מארץ ישראל לבניה (מכת"י הרידב"ז)

חלק ה

כרוזים כתבים ותשובות הנוגעים לעניני הקונ'

חלק ו

כרוזים ומכתבים לחיזוק מצות שמיטה והתמיכה בשומריה

חלק ז

שיחו בכל נפלאותיו-נפלאות אצל גיבורי הכח

החששות הרבים בירקות נכרי

ספיחין:

ראה בגוף הספר פרק א' הערה 4 לגבי גדר האיסור והאם מה"ת.

פירוש: חז"ל גזרו שכל גידולי שדות ישראל אסורים אף אם עלו מאליהם. ואפילו בשדות הפקר. ובאופנים מסויימים לא גזרו כגון גוי שזרע בשדה עצמו [לעצמו].

א. במקרים רבים נתפסים [ובמקרים רבים לא נתפסים] מתברר שחורות הגדלות ברשות ישראל בא"י, מובלות אל מעבר לקו הירוק כביכול לשימוש הנכרים, ולאחר מכן בשיטת 'הדלת המסתובבת', חוזרת הסחורה לשטחי הקו הירוק כביכול בשם 'תוצרת נכרים'.

יש לדבר תימוכין רבים מתוך מסמכים הנמצאים ברשותינו וחיישוב סמטיסטיקות ונתונים וברורים. מדי פעם מתפרסמת בעיתונות מודעה מטעם גוף כשרות זה או אחר על לכידת רמאות מסוג זה. הפיקוח בשטח קשה ביותר אם לא בלתי אפשרי כלל, במציאות המסוכנת של ימינו מעבר לקו הירוק, כמפורסם. ובעלי הגידולים מוצלים את חולשת הפיקוח משתמשים באמצעים שונים להערים, להחליף, לבלבל ולשטות. גם אלו המפקחים באמצעים הטכנולוגיים אינם רואים בזאת פתרון מוחלט מתוך מודעות למגבלות שונות.

התוספתא אוסרת לקנות תוצרת של נכרי בשביעית. לפי הסבר הבית יוסף באבקת רוכל וכ"פ בשו"ע, בכ"מ שיש חשש החלפה גזרו חכמים אף שיש סייעתות להיתר [למשל 'רוב'] וכעין שגזרו על דמאי או 'חלב נכרי'.

במציאות של ימינו יש שאלות גדולות בפיקוח, וממילא כל שאין פיקוח הרמטי, לפי תוספתא זו אין להשתמש בשל נכרי.

ב. לעתים הקרקע שייכת ליהודי והוא משכיר אותה או מחכיר אותה לגוי. או ההיפך שישראל שוכר קרקע מגוי, בשני המקרים יש איסור 'ספיחין'.

ב'מדריך הכשרות' מציינים: 'הפתעות לא מעטות נכונות לנו גם בתחום זה. יהודים מערימים להשוות לשדותיהם מראה של בעלות גויית'.

ג. מצוי שהיהודי שותף גמור בגוף היבול ע"י השקעה ממונית בראש עונת העיבוד [לא תמיד יש

לערבי אמצעים כספיים לכסות מעצמו את כל הוצאות הגידול, ולכן הוא מממן מראש באופן זה. בפרט במציאות החקלאית של ימינו שהעיבוד משתרע ע"י בעלים אחד על פני שדות גדולים ביותר, דבר המצריך השקעה רבה. דבר זה לא ניתן לפיקוח על ידי תיעודי הטאבו, כמובן. הרי זה גידולי ספיחין של ישראל. יתירה מכך: לפעמים המשקיע היהודי מבצע בעצמו חלק ממלאכות הגידול, על כך נתייחס בהמשך בשאלה של 'נעבד' ו'נזרע'.

ד. סוגי ירקות רבים עוברים 'השתלה' במשתלה, ולאחר תהליך של היקלטות, הם מועברים לשדות. בננות, חצילים, מלפפון, עגניות, פלפל לסוגיו השונים, תבליני ירק כמו פטרוזיליה ועוד ועוד, [ר' פירוט בגוף הספר פרק א' סעיף ד']. בירקות הללו עוברים כל הגידולים בתהליך זה. בעוד סוגי גידולים כמו אבטיח, דלעת וקישואים ועוד, זה נוהג ברוב ירקות אלו. המשתלות כמעט כולן של ישראל הם. [רוב הירקות כאן בארץ נקנים ממשלת חישתיל ששיך לישראל, ומגדלים אותם ספיחים בשביעית] צריך בקרה צמודה ויעילה שזה לא נעשה במשתלות היהודיות שהן הרוב, אלא במשתלה נכרית. דבר קשה לפיקוח ובקרה. גם אם ידוע לנו [ע"י חשבונית למשל] שהוא קנה שתילים אצל נכרי, מי אמר ששתילים של שדה זו מן הנכרי הם, מלבד זאת שיש בזה איסור 'ספיחין' [בגידולי עלים] וכן 'נזרע' ו'נעבד' יש בכך הכשלה של היהודי הזרע בשביעית.

ה. אם מנהל העבודה יהודי – למ"ד אומן קונה בשבח כלי יש ליהודי חלק בגוף הגידולים. איסור ספיחין.

לעתים בעלי שדה נכרי מחכירים את השדה לישראל באריסות או חכירה. לענין ספיחין – יש בזה איסור ספיחין, כי הרי הישראל הוא ששולט שם ובידו לזרוע ממילא אסרו חכמים כל העולה בשדותיו – אף אם הבעלים הקנייניים זה הנכרי.

ו. גם אם הנכרי קנה שתילים כנ"ל ממשתלה נכרית, מנין שבעלי המשתלה הנכרית לא קנו את השתילים ממשתלה יהודית. אין פיקוח ובקרה על משתלות הנכריות [המועטות, כנ"ל].

יש לציין כי במקרים רבים היבול הנכרי מוזמן מראש עוד לפני זריעתו ע"י משווקים יהודים לצורך שומרי שביעית.

איסורי מכשיל בעבירה ואיסור מסייע ידי עוברי עבירה

א) ע"י קניה מנכרים גורמים שהם מגדלים 30 אחוז יותר, והם לוקחים שתילים ממשותלות של ישראל, ובזה נגרם שישראל זורע בידיים באיסור. וכן לוקחים זרעים בדברים שאינם שתילים ממכין זרעים ישראל, שזרע בשביעית כדי להכין את הזרעים. כמו כן מכשילים את ישראל בסחורה בפירות שביעית וספיחין, ומסירתן לזריעה. וגם במקום שהנכרים יאכלו את שלהן, קונים ספיחין ושמור ונעבד מישראל כמו בשטחים, וישראל זורעין וסוחרין בפירות שביעית בשביל זה, ובדאי שאם לא היו קונים היה פוחת הזריעה בשביעית בכ-30 אחוז, וגם לרוב הוא חליפי ספיחין.

ב) ע"י קניה מנכרים ומהערבה מתמעט השוק מירקות היתר, דבלא הקניה שלנו היה הולך לשוק הכללי, והיו נצולים מאיסור ספיחין (ואף אם ירקות נכרים נאסר כמו מעשה שבת כדלק' פ"ד, איסור ספיחין חמיר טפי, שאין לו התר לצורך מצוה) ובזה יל"ד באוצרי ירקות של שישית במקום להביא מחו"ל, שעני"ז מתמעט מן השוק ונכשלין כל הקונים בשוק כנ"ל.

קנס החשוד על השביעית

איסור אסרו חכמים וגזרו לקנוס החשוד לעבור על איסורי שביעית שלא לקנות ממנו אפילו דבר שאין בו חשש שביעית כל שיש בו זיקת שביעית, והוא משום קנס, ולא משום חשש איסור. וכדתניא בתוספתא דבכורות: החשוד על השביעית אין לוקחין ממנו כל דבר שיש בו זיקת שביעית ואפילו אניצי פשתן. המשווקים של הירקות ברובם חשודים על השביעית.

ועוד חששות נוספים רבים שיש לדון בהם.
ר' תקציר החששות בסוף הקונטרס, עמ' אחרון.

ז. צריך פיקוח מן השדה עד המחסן שלא הוחלפה הסחורה או שלא 'התווספה' הסחורה בסחורה אסורה המצויה שם לרוב.

'נעבד' – אסור באכילה לחלק מן הראשונים

ראה בגוף הספר פרק א' הערה 2

מצוי מאד במלאכות מסויימות שיהודים עושים את העבודה. כגון ריסוס, שמקובל היום לרסס ממוטוס ריסוס. וכן פיקוח השקיה וכן פיקוח הדישון [זיבול = עבודה], בחדר הבקרה הממוחשב נעשה לעתים על ידי יהודי.

'נזרע' ראה בגוף הספר פרק א' הערה 3

דעות הראשונים והאם אסור מן התורה.

גם אלו המקילים בנעבד, במקום שזה 'נזרע' על ידי יהודי השאלה חמורה בהרבה. כי כל הטעם שאסרו ספיחין [מלבד ד' שדות המוזכרות בדברי התנאים] הוא שמא יבא לידי זריעה האסורה. במקום שכך היה בפועל שהיהודי הוא שזרע – חמור הדבר בהרבה. וכאן מצוי הוא שמגיע ממשותלות יהודיות כנ"ל.

'משומר' – תוצרת חקלאית שלא הושמטה

והופקרה כדין תורה ראה שם הערה 1

אם הבעלים על הגידולים הוא יהודי באופנים שונים של מימון מראש, חכירה, שכירות, אומן ככל הנ"ל, והרי הוא אינו מפקיר את פירותיו כדין תורה, נאסרת התוצרת לחלק מן הראשונים. רוב האוסרים אוסרים מה"ת.

אמירה לנכרי. שאלה קשה נוספת שלא נמצא לה פתרון ברור היא השאלה של 'אמירה לנכרי'. לפי התוס' בב"מ וכך נפסק להלכה, זה אסור בכל התורה ולא רק באיסורי שבת. ר' על כך בהרחבה רבה בקונטרס המקיף [אדר ב' תשס"ח]: 'קובץ מראי מקומות בענין אמירה לגוי בשביעית', הספר נערך בטוב טעם, וכולל צילומים מסודרים היטב מספרי ראשונים ואחרונים ופוסקי זמנינו, בענין אמירה לנכרי בשביעית ובענין ליהנות מגידולים שזרעו גויים מעצמם בשביעית עבור ישראל. להשיג: 02-9992279.

שימוש בירקות מחממות

הירקות העליים הגדלים בחממות [לצורך מניעת חזירת חרקים], נעשה בהם שימוש בשביעית לצורך ישראל. גם יהודים משתמשים בירקות מחממות. הסיבה לכך היא שלגבי ערלה דעת הירושלמי שאין איסור ערלה ב'בית', אלא רק ב'שדה'. בית אינו שדה ולכן לא נאסרו גידוליו משום ערלה. הירושלמי מסתפק לגבי שביעית, אם גם נאמר מיעוט זה או לא. מאחר שלגבי איסורי שביעית מוזכר בתורה גם 'ארץ', ובית בכלל 'ארץ' הוא. המקום להקל בירקות של חממות הוא בצירוף הספק של 'עציץ שאינו נקוב'. בחממות משתמשים במצע מנותק, שיוצר לזה דין עציץ שאינו נקוב. בעצם דין אינו נקוב לכשעצמו – הכרעת החזו"א שאין להקל חלילה, אך לגבי גידול בתוך בית בעציץ שא"נ, הקל החזו"א בצירוף שני הסברות יחד: 'בית' ו'אינו נקוב'. השאלה היא האם לחממות אפשר לצרף את הקולא של 'בית'. שהרי לכאורה טעם הקולא הוא משום שאין דרך לגדל בבית, ומקום גרוע הוא לגדל בו צמחים מפאת חוסר השמש, האור והאיורור הנדרש, אך בחממות הלא מן הדרך להשתמש בהם לזריעה וגידול כל השנים, וברוב המקרים זה אף מטיב לגידולים, מדוע שלא תנהג בהן דיני שביעית. דיון נרחב על כך ועל שאלות נוספות, ראה בגוף הספר חלק ב' פרקים א' ב' ג'.

דעת הגריש"א שליט"א היא שחממה, הואיל ומתחילתה נבנתה להועיל לגידול צמחים, והואיל והדרך לגדל בה, שוב אינה חשובה כבית – עכ"פ מדרבנן – ואסור לזרוע ולעבוד בעציץ שאינו נקוב המונח בה. אמנם דברים שאין הגילות לגדל בחממה והיא להם לרועץ – מותר, דמסתבר שרבנן לא אסרו בכגון זה. אפשר להקל בגידולי חממה, במידה וימכרו את העציצים ותכולתם לגוי, ובתנאי שהמלאכות מדאורייתא יעשו בידי הגוי. ואין במכירה זו איסור לא תחנם כו' ואין בזה גם חסרון של גמירות דעת כו'. ומ"מ דין החממות האלו כדין דבר שהורה בו חכם. [פי' דכתב הרמ"א ביו"ד סוף סי' קט"ז דבעל נפש לא יאכל ממנו]. ההיתר לגבי ספיחין, קדוש"ש ועבודה בנוי כ"א מכמה צירופים, שאין מקום כאן להאריך בפירוטם. ויש לציין שדעת כמה מגדולי הדור שאין להקל כלל בחממות. ובפרט שכיום דרך המקובלת היא לגדל בעציצים ומשום כך אי אפשר לצרף לגבי איסור 'ספיחים' את ההיתר של "ד' שדות". ואין כאן מקום להאריך בכל הפרטים והספקות.

המסקנה ברורה, אם כן, שגם כשמדובר לגבי ירקות עליים הגדלים בתוך חממה, ואשר נמכרו לגוי כדת וכדין ללא הערמה, ואשר מלאכתן נעשתה אך ורק ע"י גוי – יש להעדיף לקנות מחו"ל שהיתרו ברור ללא פקפוק כלל, ולא בגדר 'בעל נפש לא יאכל ממנו'. בירקות מחו"ל מרויחים אנו ג"כ שבטוחים אנו ממכשול שאין לחשוש שמא לא עמד בכל תנאי ההיתר הנזכרים. כמו כן קיים חשש בגידולים בארץ שמא השתילים נלקחו ממשלתה חילונית שכבר נאסרו השתילים באיסור ספיחין וצריך להגיע לדין ביטול בקרקע היתר שגידולי היתר מעלין את האיסור. שאז יש לנו רק את הצירוף של המכירה שיש סוברים שנעשה דינו כסוריא שמהני הפקעת בעלות נכרי לגבי הגידולים אך לגבי מלאכה לא מקילים ע"י ישראל, א"כ איך נקל לגבי ספיחים וקדו"ש. והועד בפנינו בשם אחד מנותני ההכשר על העלים, שכמעט מן הנמנע לקיים כל התנאים.

האדישות והרפיון במערכה על חילול קדושת שבת הארץ

זריעת איסור חמורה ביותר של עשרות אלפי דונם למאכל בזמנות [פאלאח]
לצורך מחלבות מהדרין חמשמשות לתועלת הציבור החרדי שומרי תורה ומצוות.
שעוריה חמורה של חילול כבוד שמים וכבוד שבת הארץ!

הנה אף שלגופו של החלב הונהג בדיעבד להתיר משום קולא של זה וזה גרם, אך מבחינת המציאות של השוק והכח של ציבור שותומ"צ היה באפשרות למנוע את הזריעה הזו וכל מלאכות גידוליהן ע"י הצעות מפורטות שהוגשו לוועדי הכשרות מאת רבה של קוממיות הגרמ"מ מנדלזון שליט"א, שמוזן הבהמות עבור המחלבות שמיצרות את החלב מהדרין המיועד לציבור שומרי תומ"צ ילקח אך ורק מימרכי מוזן [מרכי אספקת מוזן למגדלי בקר] שומרי שביעית. וע"י כן, מאז אלף דונם (1) של אדמת ארץ הקודש לא היתה נרעת בעצם שעת השמיטה באיסור דאורייתא גמור לצורך אספקת חלב מהדרין.

למכלול הצעתו של הרב מנדלזון שליט"א ראה כתבה מפורטת בתוספת לגליון 'המודיע' מיום כ"ה חשוון תשס"ח. עוד פרטים בעתון 'שעה טובה' פרשת דברים, תשס"ח.

אולי היה כן נעשה, במאמץ לא גדול, היינו מביאים להשיפה רבה על שמירת שביעית באר"ק במניעת חילול השמיטה בקנה מידה עצום. וכמו כן היה בזה עידוד וסיוע לשומרי שביעית כדת ודין, כמובן, אלו שדאגו להכין מראש מספוא כשר. לגודל צערינו וצאבינו, לא היה שיתוף פעולה מינימלי מצד מנהלי ועדות הכשרות, אשר לא גילו שום רצון טוב של שיתוף פעולה שיכלה להביא במאמצים לא גדולים למניעת ביזוי השביעית וחילולה בהיקף כה נרחב ועמוק.

אנח עליך את חרפטנו???

בעשית זה, לצערינו, נאלצים אנו לצאת מעדרנו משום שמדובר בגילוי זלזול מופגן בקדושת שבת הארץ – מחלך שאין לו אף ורע בתולדות מערכות השמיטה. [בהרחבה: קונטרס דם נענר ונעשה חלב. להשיג: 05276-24494, צילום התכתביות העפים העגנים בדבר, ועוד].

נצטט בזאת ממכתבי חברי הוועדה שפעלה בענין.

למעלת כבוד הרה"ג הרב ..... שליט"א

אחדשה"ט כראוי וכיאור,

באתי בשליחות הרבנים, בבקשה לכ"ת למען ד'.

זה כבר מעל שנה שגאב"ד דקוממיות שליט"א מסתובב אצל הרבנים מכל החוגים, ומנסה להשפיע לעצור את הזריעה של הספיחים של החיטה והקטניות, בכל רחבי ארץ הקודש, כפי שמרכזי המזון הודיעו לו שהם יכולים לשווק אוכל כשר באותו המחיר, כשם שהם משווקים למושבים קוממיות, בית חלקיה, יסודות, חפץ חיים, ובני ראם, תפרח וכו' והכל תלוי בדרישת הציבור, ואם הציבור לא ירצו לצרוך את החלב, ממילא לא יזרעו. ידוע לכולנו לאחר שיחות ארוכות עם בעלי מרכזי המזון, וכפי שנכתב בכתבה שפורסמה ע"י הרב מנדלסון בהמודיע לציבור הרחב, כי באם תגיע דרישה חד משמעית מועד הכשרות לתנובה שהם לא מוכנים לצרוך חלב מספיחים, הרי הרפתנים הדתיים יבקשו ויקבלו זאת ממרכזי המזון, וכתוצאה ישירה מכך תתמעט הזריעה וחילול השמיטה בארץ הקודש.

המצב כיום הוא לא כפי בעבר, אלא לקיחת החלב היא רק ממשקים דתיים ואותם משקים מתפרנסים מספיחים, נזרע, שמור, ונעבד ע"י יהודים בכל רחבי אר"ק, מחמת שלא דורשים זאת.

במשך שנה שלימה פעלנו בענין מאחורי הקלעים בהשקט ובהצנע לכת, אך למעשה ועד"כ לא יישמו זאת. לצערינו נזרעו החיטה בכל רחבי ארץ הקודש, ואחר שבועות כבר מאביסים בזה את הבהמות במושבים הדתיים שמהם נלקח החלב לציבור המהדרין, רח"ל.

בימים אלו עומדים בכל רחבי הארץ לפני זריעת הקטניות, ועדיין אפשר למנוע זאת, בצער ובכאב רב נאלצים אנחנו הפעם לקבוע כי מדובר ברשלנות חמורה ושערווייתית.

הנידון הוא מצד 'מסייע' ולפני עיור' לכל הדיעות.

לפי מידע נאמן, זה כבר עבר את רוב מאכלם, ועד תשרי זה יהיה בעגלים רוב ימיהם, ולאחר הביעור לכאורה לכו"ע אסור בהנאה, כמו"כ בעופות שהם חיים רק שלושים וחמש יום יהיה בהמשך שאלה על כל ימייהם, ואיירי בחד גורם, כפי שכ' בביאור הגר"א בסי' ס'.

נבקש מכת"ר בכל עז שיעזור למען כבוד שמו יתברך, ולא יתן לאלו שמנסים להעביר את המערכה לשאלה, כביכול, האם אפשר להתיר את החלב אף ברוב מאכלה ורוב ימיה בדיעבד. שהרי לא זהו הנידון, כיון שאפשר בקל לספק רק מאוכל כשר.

הנידון הוא למנוע לכתחילה את עקירת השמיטה באר"ק, וכל מי שנותן ידו לאלו שמנסים להתיר כרגע כביכול בנידונים הלכתיים בדיעבד, הרי הוא משרת את מטרתן לספקן לכתחילה, והרי הוא חוטא ומחטיא את הרבים, הזורעים ומאבילים ועוקר את השמיטה.

מנסיון העבר, שהיה בירקות למדנו, שהיה אפשרות לפני שמיטה, שכולם יקיימו בקשת גדולי ישראל, וייבאו אך ורק מחו"ל, ובעקיפין היה נמנע מהרבה יהודים לאכול ספיחים ונזרע ושומר ונעבד גמורים לכל הדיעות, כפי שירדנו בעצמנו לבדוק בשדות ובמחסומים בהאי שתא, ומצורף אצלי כל החומר ממשרד החקלאות מחלקת הפיצו"ח בענין כל הירקות שנכנסו ויצאו בכל מחצית השנה שעברה לשטחים, וממנה חזרה לישראל. וולולי ד' שהיה לנו שהתקלקלו רוב הירקות בארץ והוכרחו להביא מחו"ל וראו כולם שאם רוצים אפשר לייבא לכל ארץ הקודש, וכן תיכף ומיד בוריעת החיטה נשלח מארה בחיטה העולמית ובקטניות עד שהושלש במחירים כנגד וצוייתי, מידה כנגד מידה אני לא מדבר על חומרות, אלא מדובר בספיחים גמורים שהיו נמנעים, אילו היו מביאים מחו"ל.

